

De oogst uit Den Haag deze maand: Productschap, Prinsjesdag en NAK

Terwijl de akkerbouwers een drukke maand achter de rug hebben met onder andere het rooien van aardappelen en bieten, was het voor de Nederlandse landbouw ook een belangrijke maand in Den Haag. In dit artikel wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste gebeurtenissen voor akkerbouwers, namelijk het afschaffen van het Productschap Akkerbouw, Prinsjesdag en de discussie over de NAK.

PRODUCTSCHAP AKKERBOUW AFGESCHAFT

Begin september heeft de Tweede Kamer de wet aangenomen over het afschaffen van de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisaties (PBO's), waaronder het Productschap Akkerbouw. Kort daarvoor heeft de NAV nog een brief gestuurd aan de Kamercommissie voor Economische Zaken om er op te wijzen dat de exportcertificering en de teeltverordeningen goed geregeld moeten zijn voordat het Productschap wordt opgeheven. In het Kamerdebat heeft minister Kamp toegezegd dat beide zaken voor 1 januari 2015 geregeld zijn en anders in ieder geval voor het begin van het nieuwe teeltseizoen.

Wat betreft verplichte heffingen in de toekomst heeft de minister aangegeven dat deze mogelijk blijven voor innovatie en onderzoek. Veel taken van het Productschap worden overgenomen door producentenorganisaties (PO's) en brancheorganisaties (BO's). Hiervoor biedt het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) duidelijk ruimte. Inmiddels heeft minister Kamp bekend gemaakt dat er in Nederland geen extra eisen worden gesteld aan PO's en BO's die erkenning aanvragen (dus geen nationale 'kop'). De NAV is hier tevreden mee maar blijft pleiten voor één BO voor de hele akkerbouw.

Het GLB biedt ruimte voor meer marktmacht voor PO's en BO's. Tweede Kamerlid Geurts (CDA) heeft een initiatiefnota geschreven waarin wordt gepleit voor een

Autoriteit Producent en Markt en voor meer ruimte voor primaire producenten binnen de mededingingsregels. De NAV ondersteunt dit en blijft lobbyen voor een betere positie van akkerbouwers in de markt.

TROONREDE EN MILJOENENNOTA OP PRINSJESDAG

Op Prinsjesdag sprak onze koning in de troonrede lovende woorden over de positieve rol van de landbouw als wereldwijd toonaangevend en als belangrijke pijler voor de Nederlandse economie. In de bijbehorende Miljoenennota zijn een aantal punten van belang voor akkerbouwers. Ten eerste worden er voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) en voor de landbouw in het bijzonder ruimere garantstellingen door de overheid ingesteld voor kredieten bij banken. Dat wil zeggen dat het ook voor akkerbouwers makkelijker moet worden om krediet te krijgen bij de banken. Deze garantstellingen zijn voor de akkerbouw specifiek voor investeringen en werkkapitaal, voor bedrijfsovername door jonge boeren (tot 40 jaar) en voor innovaties. De steun voor jonge boeren via het NAJK blijft volgend jaar bestaan. Daarnaast wordt de subsidie voor het MKB voor innovatie in de Topsectoren verlengd.

De regering wil de export van landbouwproducten maar ook van onze kennis naar het buitenland vergroten en ziet een voortrekkersrol voor Nederland in duurzame landbouw. De speerpunten voor volgend jaar worden precisielandbouw en 'climate smart' landbouw, waarbij ingespeeld wordt op de

klimaatverandering. Voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen ligt de nadruk op milieuvriendelijke middelen en toepassingen voor kleine gewassen. Er worden expertisecentra opgericht en er is een Toekomstfonds voor onderzoek gevormd. Door het succes van de opleidingen die vallen onder groen onderwijs, is een korting van 2% op het budget per student op de bijdrage door de Rijksoverheid ingesteld.

De NAV is blij met het erkennen van de rol van de Nederlandse landbouw, met de uitbreiding van de garantstellingen en met blijvende investering in innovaties en kennisverspreiding, maar plaatst kanttekeningen bij de vrijhandelsverdragen zoals die nu worden voorbereid met Canada en de Verenigde Staten (zie pagina 2). Ook heeft de NAV zich uitgesproken tegen de korting op groen onderwijs. Deze korting is in de Algemene Beschouwingen inmiddels al weer teruggedraaid door premier Rutte.

VOORTBESTAAN NAK

Er wordt al een tijd gesproken over het opheffen van o.a. de plantaardige keuringsdiensten waaronder de NAK als zelfstandig bestuursorgaan. Daartegen heeft de NAV actief gelobbyd, net als veel anderen. Eind september is een motie van CDA/D66 met kamerbrede steun aangenomen, die regelt dat de NAK op de huidige manier blijft werken. Daarmee lijkt het gevaar dat de NAK onder directe aansturing van het ministerie komt van de baan. De NAV is blij met het behaalde resultaat.

Als conclusie kan gezegd worden dat op een aantal punten een goede oogst is binnen gehaald. De NAV-lobby voor de resterende punten blijft onverminderd doorgaan!

NAV

foto: Corina Hermus

Als gezamenlijke belangenbehartigers in de akkerbouw weten we gelukkig een aantal slechte regeringsvoorstellen positief bij te stellen. Als eerste voorbeeld hiervan is de reeds eerder besproken vereenvoudiging van de vergroening. Er was in eerste instantie de intentie van de staatssecretaris voor Landbouw (Economische Zaken) mevrouw Dijkema om ten behoeve van natuurdoelen een nationale 'kop' op de Europese regelgeving te leggen waardoor er enkel in Nederland vruchtbare akkers braak gelegd zouden moeten worden. Nu moet in opdracht van de Kamer het kabinet ook de samenvoeging van de NAK met de NVWA inslikken. Dit laatste is met name van belang om voor pootaardappelen ook binnen de Europese Unie een onafhankelijke keuring in stand te houden. Deze twee voorbeelden laten zien dat samenwerking loont!

Afgelopen week is een andere vorm van samenwerking, de Brancheorganisatie

Akkerbouw opgericht. De Brancheorganisatie is een samenwerkingsplatform tussen de boerenvertegenwoordigers en die van de toeleverende en afnemende handel. Het doel is om hiaten die er vallen door de opheffing van het Productschap Akkerbouw, zoals noodzakelijk teeltonderzoek, akkerbouwbreed ten behoeve van de telers op te pakken. Uiteraard worden de resultaten vervolgens aan alle boeren bekend gemaakt. Alhoewel de Brancheorganisatie een samenwerkingsorgaan is tussen zowel telers als handel en verwerkende industrie, zijn alle geledingen (zoals de telers) voor eigen zaken wel autonoom.

Het grootste probleem voor dit jaar lijkt de overvoerde aardappelmarkt te worden. Nadat de graanmarkt ook al in verval raakte door een geringe overproductie op wereldschaal, is er in de vijf belangrijkste consumptie-aardappelproducerende landen een oogstverwachting die boven

de behoefte uitstijgt. Het beeld is dan eenvoudig: de verwerkende industrie teert op contract- en meeleveraadappelen, waardoor er nauwelijks een effectieve markt is. Voor een wereldwijd product als graan hadden we een politiek gestuurde minimum marktprijs moeten hebben. Voor de meer regionale aardappelmarkt missen we evenwicht tussen aanbieders en vragers. Naar mijn mening hadden we met een beperkt aantal grote pools of coöperaties in de eerste plaats iets aan areaalplanning kunnen doen en vervolgens een onderhandelingspartij richting afnemende industrie kunnen vormen. Natuurlijk waren er ook dan verschillen in oogstvolume geweest, maar de belachelijk lage marktnotering van maar 3 eurocenten voor een kilo leidt tot grote verliezen, biedt geen mogelijkheid tot innovatie en is economisch niet duurzaam. Dit vraagt dus ook om meer samenwerking!

Teun de Jong

Vrijhandelsverdragen, wel of niet een goed idee?

Op Europees niveau wordt er druk onderhandeld over vrijhandelsverdragen. Wat houden deze verdragen nu eigenlijk in en wat zijn mogelijke gevolgen voor de akkerbouwers? We vragen het Hanny van Geel, oud-voorzitter van de NAV en voorzitter van de Europese tak van Via Campesina.

Wat zijn vrijhandelsverdragen precies?

Vrijhandelsverdragen regelen de handel tussen landen of groepen van landen door afspraken te maken over (lagere) grenstarieven, prijzen, kwaliteitsnormen enzovoort. Er zijn drie verdragen in de maak. Voor het verdrag CETA tussen Canada en de EU ligt er nu een concept wat ter goedkeuring naar de EU-lidstaten is gestuurd. Het Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) tussen de Verenigde Staten en de EU is nog niet af en de onderhandelingen gebeuren niet in het openbaar. Het is nog niet duidelijk of elke lidstaat apart goedkeuring moet geven of dat de EU hierover beslist. Er is ook nog een verdrag in de maak wat wereldwijd diensten gaat regelen, Trade in Services Agreement (TiSA), waardoor dan bijvoorbeeld Chinese arbeiders hier op een Chinees contract kunnen werken.

In TTIP willen de Verenigde Staten en de EU een groot handelsblok vormen. De

invoertarieven vervallen en beide partijen zullen elkaars standaarden erkennen. Dat betekent lagere kosten bij export, maar ook dat bijvoorbeeld genetisch gemodificeerde producten (GMO's) die in Amerika zijn toegestaan, in Europa niet meer kunnen worden tegengehouden. Dat zelfde geldt voor hormoonvlees, residu van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen enzovoort. TTIP regelt ook dat het bedrijfsleven een claim kan indienen bij een speciaal opgericht tribunaal wanneer het vindt dat het beperkt wordt door nationale overheden. Daarmee vallen deze zaken niet meer onder de gewone rechtspraak.

Wat zijn de voordelen voor akkerbouwers?

Voor de akkerbouwer betekenen vrijhandelsverdragen een vergroting van de exportmogelijkheden, maar het wordt ook voor de Amerikaanse en Canadese boeren makkelijker om producten naar Europa te exporteren.

Wat zijn de nadelen voor akkerbouwers?

TTIP is vooral gunstig voor internationaal opererende bedrijven. Het is de vraag of er binnen de EU nog strengere keuringsnormen en dergelijke mogen blijven. Voor boeren wordt de ruimte om beslissingen te nemen kleiner. Recente berekeningen laten zien dat de akkerbouw er met 0,5% op achteruit zal

gaan. Er is geen ruimte meer voor eigen regelgeving en regionale of nationale afspraken. Ook producentenorganisaties en brancheorganisaties komen in het gedrang.

Is er veel discussie over?

Er zijn veel maatschappelijke organisaties bezorgd over de gevolgen van TTIP. In de EU wil men graag vasthouden aan de eigen normen, bijvoorbeeld geen chloorkippen, geen hormoonvlees, geen schaliegasboringen, geen GMO-gewassen. Voedselsovereiniteit komt in het gedrang. Voor het draagvlak helpt het niet dat alle onderhandelingen zo geheim zijn. Er is op 11 oktober een internationale actiedag en er wordt een petitie opgesteld tegen TTIP.

Wat vindt de NAV?

De NAV heeft altijd het boereninkomen voorop gesteld, liefst zonder subsidies, niet gestoeld op de wereldmarkt maar op bescherming van de markt. Vrijhandelsverdragen als TTIP staan daar lijnrecht tegenover. Een eventueel voordeel voor de individuele boer die meer kan exporteren weegt daar niet tegenop. De NAV vindt dat bescherming moet worden gegeven tegen de negatieve effecten op duurzame, grondgebonden teelten, de inkomens van boeren, milieu en voedselveiligheid en pleit er voor de voedselproductie buiten de verdragen te houden.

NAV

Met je vak bezig zijn

Elke maand laten we onder de titel 'NAV-er in beeld' een NAV-lid aan het woord. Dit keer Hubert Pals uit Zevenbergschen Hoek (West-Brabant), één van de vijf genomineerden voor de titel Beste Gewasbeschermer 2014.

Hubert Pals (48) boert samen met zijn broer Kees onder de naam Akkerbouwbedrijf Pals. Inmiddels verbouwen ze op 150 hectare: aardappelen, suikerbieten, wintertarwe, poot- en zaaiuien, spinazie, sperziebonen, conserveerwten en peterselie. Er wordt een beperkt beroep gedaan op loonwerkers, aangezien noodzakelijke machines voor de diverse teelten veelal op het bedrijf aanwezig zijn.

WERKZAAMHEDEN

'Het bedrijf doe ik samen met mijn broer die zich vooral bezighoudt met de uitvoerende werkzaamheden, terwijl ik met name het regelen van allerlei werk, het kunstmest strooien en het spuiten voor mijn rekening neem. Verder is er tussen ons geen echte taakverdeling, we pakken alles samen op.'

AMBITIE

'We hebben een gangbaar akkerbouwbedrijf, waarbij we de ambitie hebben om in areaal te groeien. Hier zijn we nu zo'n 20 jaar mee bezig en dat willen we proberen uit te breiden, met het oog op de toekomst om het bedrijf straks door te geven aan de volgende generatie. Ons werk is erop gericht om een zo goed mogelijk product te telen dat ook een goede opbrengst geeft.'

CONSUMENT, BOER EN MARKT

'We willen een product telen dat de consument vraagt. Dat product dat via de fabriek bij de consument komt, moet wel betaald worden. Het is uiteindelijk voor ons als bedrijf van belang wat er onder aan de streep overblijft! Een voorbeeld is knolselderijteelt. Daar zijn we mee gestopt omdat de vraag van industrieknollen overging naar knollen voor de versmarkt. De kosten werden te hoog, steeds meer eisen werden er gesteld, waardoor de teelt voor ons een te laag saldo gaf, de reden voor ons om met deze teelt te

stoppen. Verder vind ik voor deze teelt de transparantie in de markt onvoldoende. De teelt wordt beheerst door enkele bedrijven die veel macht hebben.'

BOER ZIJN

'Al onze gewassen vragen op een andere manier aandacht. Ik zie het vooral als een natuurlijk proces, waarbij iedere teelt ieder jaar weer anders is, o.a. afhankelijk van weers- en groeiomstandigheden. Zelf besteed ik veel aandacht aan de voorbereiding van de werkzaamheden, zoals kunstmest zaaien en gewasbescherming. Alles goed uitzoeken om met de juiste inzet van middelen een zo goed mogelijk resultaat te boeken. Ik kijk niet zozeer naar 'de kalender' bij het spuiten maar vooral naar het gewas zodat je ziet wanneer welk gewas wat nodig heeft. Daarbij laat ik me ook uitvoerig voorlichten door specialisten van verschillende toeleveringsbedrijven voor de akkerbouw. Verder registreer ik alles. Ik heb van tien jaar al mijn spuitboekjes bewaard en die gebruik ik om terug te kijken als zich bij een teelt bepaalde klachten/vragen/problemen voordoen. Ik ben gewoon met mijn vak bezig.'

DUURZAAMHEID

'Duurzaam werken is voor mij normaal, vooral secuur werken en waar mogelijk het reduceren van middelen. Daarbij streef ik naar een goede kwaliteit van het product dat de afnemer vraagt en een goede opbrengst. Uiteindelijk moet dat een goed saldo opleveren. De cyclus, de boer teelt, de fabriek verwerkt en de consument vraagt moet kloppen en vooral een positief saldo geven.'

NOMINATIE

'De nominatie voor Beste Gewasbeschermer 2014, een initiatief van Boerderij, was een hele leuke ervaring. Ik had me aangemeld en een uitgebreide vragenlijst ingevuld. Er deden 110 boeren mee en de vijf met het minst aantal fouten werden genomineerd, waarvan ik er eentje was. Daarna volgde een screening, met o.a. een bedrijfsbezoek, allerlei zaken werden bekeken, zeg maar een kritische overhoring. Zo keken ze o.a. naar de opslag van de middelen, de spuitdoppen, akkerranden en spuitvrije

Hubert Pals

zones, reiniging en ook naar de relatie met de omgeving. Een voorbeeld: zo hebben wij grasstroken van vier meter breed die zorgen voor minder drift naar het oppervlaktewater. De screening was voor mij op zich al een heel leerzaam traject, waar ik zelf ook veel aan heb gehad. Ik heb veel leuke reacties gehad, complimenten van collega's. Je ziet dat collega-boeren ook serieus met dit onderwerp bezig zijn, het is een heel belangrijk onderdeel op een akkerbouwbedrijf.'

BELANGENBEHARTIGING SAMEN

'Het streven van de NAV, o.a. kostendekkende prijs met marge, is goed. De NAV is daar op een goede manier mee bezig, maar ik zou graag meer willen lezen over de dingen die de NAV samen doet met LTO. Ik denk dat je mét elkaar nog meer kunt bereiken.'

VRIJE TIJD

'Ik zie mijn werk als mijn hobby. Daar besteed ik veel tijd aan, net als aan het gezin overigens. Aangezien mijn vrouw Marie-José fulltime werkt als businessconsultant, pak ik ook een aantal taken in het gezin voor mijn rekening. De aandacht voor onze vier kinderen (Arjen (14), Anne (12), Freek (10) en Jacco (8)) vind ik erg belangrijk. Ik stimuleer en volg graag hun (sport)activiteiten, als dus een ambitieuze ondernemer met plezier in zijn werk. NAV

Extra Algemene Ledenvergadering 3 december

Op 3 december zal de NAV een extra Algemene Ledenvergadering houden in Hotel Papendal in Arnhem van 16.30 tot 18 uur, in aansluiting op het evenement 'Grond om te boeren' over precisielandbouw, georgani-

seerd door de Boerderij. Voor de ALV krijgt u nog een schriftelijke uitnodiging. Voor het evenement kunt u zich opgeven via de site www.boerderij.nl/Akkerbouw/Grond-om-te-boeren. Let op: opgave voor dit Boerderijeven-

nement vóór 1 november is veel goedkoper dan daarna. Op de agenda van de ALV staan de begroting voor 2015, een voorstel voor de contributie en een statutenwijziging. Het bestuur hoopt op een grote opkomst! NAV

NAV vraagt uw deelname aan Enquête Oneerlijke Handelspraktijken

In de Europese Unie is er een initiatief om te zorgen voor eerlijke handelspraktijken in de voedselproductieketen. Aansluitend daarop heeft het Ministerie van Economische Zaken in ons land een proef opgezet met de Gedragscode Eerlijke Handelspraktijken Agro-food, waaraan boeren, afnemers en verwerkers kunnen deelnemen.

MELDPUNT WEINIG GEBRUIKT
In deze proef, met het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL), de Federatie Nederlandse Levensmiddelenindustrie (FNLI) en LTO in de stuurgroep, is een meldpunt voor klachten ingesteld. De bedoeling is dat er melding wordt gedaan wanneer er volgens de boeren bijvoorbeeld oneerlijke druk wordt uitgeoefend, te lage prijzen worden afgesproken of te laat wordt betaald. Er hebben zich weinig boeren aangemeld voor de proef en er komen heel weinig klachten binnen. In de Tweede Kamer zijn vragen gesteld aan staatssecretaris Dijksma waarom er zo weinig deelname is aan de proef. Ook het Europees Parlement vraagt zich af of zo'n redelijk vrijblijvende code en meldpunt wel de juiste instrumenten zijn om eerlijkere prijzen te krijgen voor boeren en pleit voor minimumregels en sancties die voor alle lidstaten gelden.

ENQUÊTE NAV-LEDEN
De NAV heeft besloten om onder de

eigen leden een enquête te houden over oneerlijke handelspraktijken. Zo krijgt het bestuur een beeld van het aantal incidenten en de redenen dat zaken niet gemeld worden bij het officiële meldpunt. De NAV garandeert daarbij absoluut dat de resultaten anoniem worden gemaakt en zal uw klachten ook niet aan het meldpunt doorgeven! Het gaat het bestuur er vooral om een beeld te krijgen van hoeveel leden nu eigenlijk last hebben van oneerlijke handelspraktijken, zodat dit in de lobby voor betere prijsvorming en sancties tegen oneerlijke praktijken kan worden gebruikt. Tot nu toe is het antwoord van de politiek vaak dat er kennelijk weinig problemen zijn omdat er niets gemeld wordt. Met de enquête hoopt de NAV te laten zien dat er wel degelijk wat aan de hand is, maar dat die klachten niet bij het meldpunt terecht komen.

De enquête wordt elektronisch gehouden en invullen zal ongeveer 10 minuten kosten. U ontvangt een email met een link naar de enquête in de week van 6 oktober. Het bestuur hoopt op veel reacties, liefst vóór 20 oktober. Binnenkort bezoekt het bestuur het Europees Parlement en daarbij willen ze graag de resultaten van de enquête kunnen gebruiken.

De leden die geen email hebben maar wel graag de enquête willen invullen wordt verzocht om een schriftelijke versie op te vragen bij het kantoor van de NAV, Groeneweg 62, 4759BB Noordhoek, tel. 0168 329130 / fax: 0168 328735.

NAV pleit bij het Ministerie van EZ voor impuls in teelt van eiwitgewassen

Op 23 september heeft een delegatie van het NAV-bestuur met Henk Weinans als vertegenwoordiger van het lupine-praktijknetwerk een bezoek gebracht aan het Ministerie van Economische Zaken. In een vruchtbaar gesprek heeft de NAV ervoor gepleit dat het Ministerie zich uitsprekt voor de wenselijkheid van toename van de teelt van eiwitgewassen in Noordwest Europa en in het bijzonder soja en lupine in Nederland. De betreffende ambtenaren staan daar positief tegenover. Om een impuls te geven aan met name de veredeling zal in de komende maanden door de NAV

worden geprobeerd om een consortium op te zetten. Daarmee kan dan in het voorjaar een projectvoorstel worden ingediend voor financiering via de Topsector Teelt en Uitgangsmateriaal.

Momenteel voert een groepje van zes studenten van de Wageningen Universiteit voor de NAV een project uit over perspectieven van eiwitgewassen, wat als basis kan dienen voor het verder stimuleren van de teelt van deze gewassen. Er is met het Ministerie afgesproken om aan de hand van die resultaten in november verder te praten.

Gratis kennis maken met de NAV!

Nog geen lid van de enige echte, onafhankelijke en sectorale vakbond van en voor akkerbouwers, de NAV?

Word dan nu lid. Da's heel aantrekkelijk: tot 1 januari 2015 betaalt u € 0,-.

Of: u bent al lid maar uw buurman of vriend nog niet? Help de NAV versterken en overtuig uw collega van het goede en nuttige werk van de NAV. Ook voor uw collega geldt: tot 1 januari 2015 is de contributie slechts € 0,-.

De NAV is puur sectoraal voor het akkerbouwbelang en stelt het inkomen van akkerbouwers centraal. Belangenbehartiging kan plaatsvinden zonder concessies te doen aan andere sectoren. De NAV zet zich in voor faire opbrengstprijzen, dat wil zeggen integrale kostprijs (dus inclusief vergoeding voor eigen arbeid en eigen vermogen) plus ondernemersmarge. De vakbond strijdt voor betere toekomstkansen dan degenen die de akkerbouw willen overleveren aan de grillen van de (wereld)markt. U ziet het: de NAV is uniek.

Lid worden kan via het inschrijfformulier op www.nav.nl of pak de telefoon (0168 - 329 130).

Contactpersonen

Voorzitter
Teun de Jong
0518 - 400 081

Regio Noord
Jelte Wiersma
0594 - 688 804

Regio Noordoost
Berend Jansema
0599 - 326 308

Regio Flevoland
Keimpe van der Heide
0320 - 213 611

Regio Noord-Holland
Tom Koenraadt
06 - 11 47 21 39

Regio Zuidwest
Kees van Dijk
0167 - 502 211

Regio Zuid
Kees van Dijk
0167 - 502 211

Nederlandse Akkerbouw Vakbond
Groeneweg 62
4759 BB Noordhoek

tel : 0168 - 329 130
fax : 0168 - 328 735
e-mail : info@nav.nl
website : www.nav.nl
twitter : [@NAV_AkkerBouwer](https://twitter.com/NAV_AkkerBouwer)

ederlandse
kkerbouw
akbond
